

ЗАСТАВА.

Огласи се рачунају по коли-
чини врсти, које из гармонта
заузимају, и за сваку врсту
плаћа се за први пут 6, за
сваки даљи пут 4 новч. Осим
тога за један утек по 30 новч.
Допис се шаљу уредништву
а предлата администрацији
„ЗАСТАВА“ у Пешти, Baad
Gasse Nr. 3. (Josephsplatz)

Пешта, 2. новембра.

Да народни устанак Кандије није сасвим угу-
шен, томе има потврђења и у новијим вестима. Тако
„Тајмс“ од 27. окт. саопштава писма из Малте, у ко-
јима се вели, да нетреба веровати телеграмима турским
којима би народне чете у Кандији биле положиле
оружје. Истог дана (27. окт.) јавља се званично из
Пеште: „Сфакоти одбили су предлоге Мустафе па-
ше. Предстоји битка у Аскифи. У Абди и Агији Ма-
ниани Хришћани одржали победу. Командујући вој-
вода Јахија паша рањен је и умро је.“

Оснивајући се на старије цариградске теле-
граме, званична енглеска „Глоба“ верује, да је уста-
нак Кандије угушен, и вели, да је то угушење до-
шло да су европске силе у неслози што се тиче реше-
ња источног питања. Да западне силе одма с почетка
није биле противне устанку Кандије, тај устанак био
би, по признању енглеског листа, ослабљен небројеним
борцима из Грчке, па би се пренео и у Тесалију и Е-
пир. Исти лист напомиње, да је француска влада пре-
то г. Мустја дала на знање краљу Ђорђу, да би се
Грчка сматрала као нарушитељ европског мира, ако би
подпомагала устанак у Кандији, и тиме је решена суд-
ба тога устанка. По „Глоби“ не само да је Француска
судно противна ослобођењу источних Хришћана, не-
ту и Италија, на чију је подпору Грчка некад рачу-
нати могла, и та Италија нема више интереса до по-
средује споменуто ослобођење. Уз то је Италија и под-
држком утицајем Француске, те не може бити за оно чему
је ова противна. Енглеска, такође је одрекла своју
помоћ Хришћанима у Кандији. Накратко, по уверава-
њу „Глобе“, Русија је једина сила, која би без сажа-
ња гледала ширење народног покрета у Турској; али
да ће она једна, кад су све остале силе томе покре-
ту противне? „Кад Русија изиђе из свог садањег, по-
литично усамљеног стања, било да ступи у савез са
Прусијом или са Аустријом, тек тада ће настати време
решења источног питања; а дотле оставиће се Тур-
цима да чине све што су они способни да у ово доба
учине.“

Међутим, париски „Монитер“ не оставља Турке
себи самима; по њему што Турци данас могу, све то
они могу силом француског утицаја. „Три питања по-
тресаху исток ове године, вели „Монитер“; а та су:
питање Румунске, питање Црне Горе и питање Кан-
дије. Питање прво решено је као што су самогле же-
лети и Румунска и Порта. Између кнеза од Хохен-
лолерна и султана утврђени су најбољи одношаји;
одушевљење са којим је народ румунски дочекао
свог кнеза, по повратку из Цариграда, сведочи да
је тај народ задовољен споразумљењем које се по-
стигло са Цариградом. Положај Црне Горе није се ма-
ло поправило. Узрок непрестаних сукоба између Ту-
рака и Црногорца беше ово: што Турци држаху у
својој власти поља на којима Црногорци сваког проле-
ћа изгонаху своју стоку на попашу. Та поља усту-
пањена су Црногорцима, и тако престаје узрок старих
сукоба. Што се тиче Кандије, о тој се данас може про-
говорити мудро и мирољубиво у Атини као и у Цариг-
раду; устанак се сматра за свршен, сад остаје порти
да извршењем обећаних реформи за свагда учини крај
оружаном покрету Кршћана. Влада француска припо-
ста је својим саветима, да се савладају тежобе на И-
стoku, и њен утицај тамо остаје силам у своме духу
и цивилизације.“

Из Атине се жале, да заповедник француских во-
јених лаја у Кандији није хтео примити неку посла-
ницу од Хришћана, изјављујући: да му је његова вла-
да заповедила, да предаје никакве, па ни моралне под-
писе истим Хришћанима; да је устанак ових протива
Европе; и да они имају покорити се Турцима.

Даље из Атине јављају, да је краљ распустио на-
родну скупштину до 10. дек. Тај распуст учинен је
узрок стања ствари у Кандији; самостални грчки ли-
стови осуђују га. Министар унутр. послова и министар
вајних дела расписали су свима подчињеним властима,
да је се скупштина морала распустити у интересу од-
ношаја са заштићавајућим силама.

Париски листови доносе један телеграм из Мар-
сеља од 25. окт., који гласи: „кнез Михаило од Ср-
бије обновио је захтевање, да се поруше неки гради-
ли на граници, и да се селе из Србије фамилије тур-
ске које су још тамо остале; али није истина, да

је кнез искао да се и београдска тврдиња од
Турака очисти“

По једном телеграму из Букурешта од 25. окт и
Русија је признала новог румунског кнеза; главни ру-
ски консул у Букурешту извесно је званично о томе
истога кнеза.

Докле извесни париски листови узимају то признање
као знак особитог споразумљења између Русије и Пру-
сије, енглески листови још неверују у могућност таког
споразумљења. „Чули смо, пише „Тајмс“, да се говори о
савезу Русије са Прусијом, и о плановима тих двеју
сила да раздробе Аустрију и разоре турску царевину.
По истим плановима, Русија би имала заузети обале
Дунава до Црног Мора и до Босфора, а Прусија целу
Немачку, па и области аустријско-немачке као и југо-
немачке државе. Не можемо рећи да нас такви планови
много узнемирају, нити ми полагамо особиту важност
на кршење нових војника у Русији.“ Неузимајући на
себе да определи границе славољубивости Русије и
Прусије, и да јамчи за Прусију, да се ова неће послу-
жити свакојаким средствима за подчињене цели Нем-
ачке, — „Тајмс“ налази да интереси Прусије и ин-
тереси Русије не могу никад бити сагласни. Оно од че-
га зависи увећање Прусије не слаже се никако, по исто-
мом листу, са узимањем предела доњег Дунава у власт
Русије. „Прусија је, вели он, учинила што је хтела
наспрам Аустрије. Преко граница Немачке, интереси
Аустрије истоветни су са интересима Прусије. Вазда
је у интересу ове да подпомаже Аустрију, противу
Русије као и сваког другог непријатеља, и Аустрија
може свагда рачунати на подпору од Прусије.“ Што
се тиче Аустрије, каже се, да та треба сад да усред-
реди своју политику на унутрашње послове, а то она може учинити само ако се одрече сваког ра-
сипања силе на спољашње послове.

Званични лист „Глоба“ такође неверује да је за-
кључен савез руско-пруски, али она вели да је исти-
на: да се воде преговори о том савезу, и да се за тај
савез заузимају многи из „високих кругова“ у Петро-
граду и у Берлину. Што нарочито Русија жели, било
би ово: „да јој се дозволи остварити своје славољубиве
намере на огњишту цариградског болника, а од свију
великих сила Прусија би најмање штете имала од ра-
ширења Русије према југу Европе.“ Но ипак „Глоба“
налази да велика сметња стоји на путу руско-пруском
савезу, а наиме: Прусија не може никако желити да
дође у власт Русије долина доњег Дунава којом во-
ди једини друм што источну Немачку поставља у све-
зу са светском трговином.

„Морнинг Пост“ (министарски лист енглески) из-
јављује жељу за одржање Аустрије као велике силе
у средини Европе, и у тој жељи нада се: „да ће цар
Јосиф задобити пријатељство Угарске, и да ће се ре-
шити да пресели свој двор у Пешту, бар на неколико
месеци сваке године. Ако он узме нове министре а
удали од себе оне који су донели толико несреће,
онда ће аустријска царевина преродити се и добити
неизмерну политичну вредност у средини европских
народа.“

„Журнал де Деба“ доноси један допис из Пеште,
по коме би политика новог министра у Бечу, Бајста,
била: о држање према Немачкој, раширење према
Истoku. Особита важност имала би се полагати на ми-
нистарство трговине, а са погледом на Турску. Уз то
се вели: „Угарска, та велика пустиња, почела је до
1856 живети од Турске; отуд и чујемо у Пешти као
и у Темишвару, у Дебрецину као и у Пожуну, де из-
весна странка говори: „одценимо се за себе и напра-
вимо од краљевине мађарске једну источну силу, ко-
јој ће бити границе Јадранско и Црно море и Босфор.“
Најпосле се у истом допису тврди да би влада бечка
позвала се на глас народа, ако се са садашњим угарским
сабором не би постигло споразумљење. А питање које
би се самом народу на гласање дало било би ово: „хо-
ћели Угарска своје сједињење са царевином Аустрије
позвати под Фрањом Јосифом као краљем?“ Пошто би се на
то питање добило одобравајући одговор, Угарском би
се управљало онако исто као и осталим областима ца-
ревине.“

Јављајући да је Енглеска укинула своје послан-
ство у Дрездену, „Тајмс“ тумачи да то значи да Ен-
глеска признаје присаједињење Саксонске пруској
краљевини. „Саксонија задржава своје, своју династи-

ју и своје границе, али за страну дипломатију она је
одсад непозната.“

Немачки листови пишу, да се из разних држава
јужне Немачке скупља неки политични сабор у Штут-
гарду (у Виртембершкој). На том сабору већало би се
о потреби, да цела Немачка сачињава само један савез,
који би свакој држави ујемчавао слободан устав и са-
мосталан развитак. На исти сабор позвани су сви не-
мачки патриоти; а он се има отворити 30 окт. (11 нов.)

РУСИЈА И ИСТОЧНА ЕВРОПА.

Велика катастрофа код Краљевог Града, као да
је све досадашње комбинације дипломатичне растури-
ла и тешко је сада разазнати намере појединих ве-
леласности. Време је ово сада прелазно, где се вели-
ке алијанције тек стварају, и кад ове буду готове, он-
да се је тек надати, да ће се велико преображење Е-
вропе које је у Италији и Немачкој започето, и довр-
шити. Са овог гледишта мора се рећи да је устанак на
Кандији преран био, и ако се неодржи дотле, докле
се те нове алијанције не творе, то ће по свој прилици
угушен бити. Но баш тај устанак на Кандији може слу-
жити као неки симптом, за те будуће алијанције. Пре
свега морамо констатовати да смо се у политици Фран-
цуске према источном питању преварили, а да нас је
правац политике Русије пријатно изненадио.

Било се је надати, да ће Француска, која се је
после кримског рата хришћанима на истоку при овакој
прилици наклоњена показивала, која је саједињену Ру-
мунију створила, Црну Гору подпомагала, Србији при-
јатељски савета давала, било се је надати, велимо, да
ће се устанку Кандије не само не поклањати, те сим-
патије које је стекла на истоку на то употребити, да
решење источног питања на корист хришћана у своје
руке узме, те с тим Русију предупреди, да она то не-
учини. Али страх од Русије да би ослобођење хри-
шћана на истоку само истој на корист служило и неке
комбинације ради пољског питања, промену сасвим по-
литику Француске на истоку, којој промени можда по-
вод бијаше ослабљење Аустрије, која би се као сред-
ство на истоку употребити дала, и ојачање Пруске, које
би се имала ради могућег савеза са Русијом бојати. И
тако устанак на Кандији опомену опет хришћане на
истоку да је и сада, као и пре кримског рата једина
Русија, која свој глас у Европи за њи подиже и у коју
се уздати могу.

За нас православне Славене на истоку особита
чаролија у том лежи кад се име Русије, тог великог
славенског царства, што Европи импонује, спомене. У
сред наших непогода, кад нам се стужи, кад видимо
да нигде пријатеља око нас немамо, да нас све мрзи,
кад већ хоћемо о нама самима да очајавамо, онда се
опомене, да још Русија постоји и да поред ње и док
је ње никад нити ми, нити Славенство пропати не може.
Нема Србина који тог осећања, што му је још у
грудима усађено, имао неби.

Али за оног, који се у запад отиснуо, који је дух
новијег времена упознао, који знаде, да без слободе
моралног живота нема, за оног Србина име Русије ује-
дно тужан утисак чини, и кад би га кадгод срце за том
великом славенском државом повукло, одма би му не-
што пришапнуло: неиди тамо, тамо слободе има. Да,
жалост је то, да та једина велика славенска држава као
страшило слободе стоји, да у новијој повестници више
пута као целат слободе европске долази, те да је
с тим мрзост Европе на читаво Славенство навукла.
Тужно је кад човек те листине новије повестнице про-
ђе, па кад види за какве је цели руска крв потоком
текла; заплакао би се кад помислим на она чудеса, која
Суваров на леденим, страшним горама Швајцарске по-
чини, кад Русија за љубав Аустрије хиљадама руски
војника у боју против француске републике жртво-
ваше.

Од куда долази да је Русија често политику води-
ла противну народном интересу руском и свеславен-
ском? Одтуда, што у њој слободе било није, те наро-
дна воља изражаје добити није могла, већ се о судби
руског народа без његовог преслушања у тајном ка-
бинету по симпатијама дипломатичним одлучивало. Ми
врло добро знамо, да је у неким одсецима повестнице
руске, абсолизам у колко је кренуо владу предста-
вљао и добру страну имао, те да се са уставном сло-

бодом по кроју новијег века многе ствари неби дале постићи. Кад је велики народ раскомадан као што руски бијаше, кад има за развитак државни нуждне дисциплине међу вођама једнога народа као што то често код поједини племена славенских опажамо — онда уједињена, крпка влада, ако је у једно народна може често више добра учинити, него слобода модерна, која код још недисциплинарног и раскомаданог народа обично у разузданост и растројство треће. Али абсолютизам у Русији како од Петра великога постајаше, представљаше истна уједињену крпку владу, али неимађаше народног темеља, већ „обер полицајмајстори“ са белим „халстухима“ хтедоше већ и последњу клицу народног живота у Русији угушити, и зато, да се данашња династија руска у једанајстом часу није сетила, да државну зграду ваља на народном темељу подићи, абсолютизам би исти екстрем (крајност) произвео као и разуздана слобода, т. ј. растројство државно, те би „нихлизам“ Коракозова све то даје мах обузимао. Тај од доба Петра великог из Немачке на-кадничени, руском славенском духу посве противан абсолютизам можда је узрок да је пољско питање готово неизлечиво раном на руском телу постало. Не зато, што би ми држали, да би ма каква народна влада у Русији кадра била Пољаке у Русе претворити; народ преко 10 милиона, који онаку повестницу, онаку књижевност, онаку интелигенцију и онаку живу свест народну има као Пољаци — тај нити пропасти, нити се у други народ или племе претворити може. Али да је досад народне владе у Русији било, те да Пољаци по немачко-полицајној системи угњетавали били нису — можда би се био преправио за будућност савез међу племенима руским и пољским, како пак сада та два племена стоје тешко се томе савезу икада надати. Но при свем том, да Пољаци ради њихове народне свести, ради неправедно изгубљене самосталности, ради претриљених мука за своју народност у цивилизоване Европе симпатије имају, то ипак као Славени никад, на баш никад одобрити неможемо, те се наше симпатије у антипатије претварају: да Пољаци оруђем запада против Славенства постају, те кад још помислимо на тај несмислени фашизам с којим силом од Мало-Руса хоће да граде Пољаке, а к свему томе још хоће с напизмом, који је противан духу славенском, да обухвате све Славене — толико појамо огорченост Руса и готово свију Славена противу Пољака. Не, Русија у име Славенства никад допустити не сме да се пољско питање на штету будућности славенске од запада употреби и докле се Пољаци неокану од запада и од туђинаца помоћи против Руса тражити, докле неће

То дубоко осећање за солидарност славенску које се у пољском и источном савезу стојећима питањима, показује, — то је тај велики, преважан и за Славенство много значајан појав у новопробуђеној свести руског народа. Изгледа заиста, као да је руска влада новим правцем пошла, те да је престала бити бориоцем тако званих конзервативних, у истини трулих начела, већ да је и она пригрлила начело новијег доба: начело народности, с којим би могла према источној Европи ону улогу играти што ју играше Француска према Италији. Велико преображење догоди се у тој Русији. Еманципација (ослобођење) мужика (сељака) учини, да успавана свест народа стаде ферментирати, те уди нову снагу држави руској, а династија увиди да ваља народан живот култивирати, те сада, оберполицајмајстори“ са белим „галстухима“ све већма изчезавају, те поред официјалног патриотизма наћи је баш правог патриотизма у руским новинама. Истина да се и сад нађе по који „оберполицајмајстор“ да изврсти лист „Дец“ суспендира, што се у њему Аксаков усудио границе официјалног патриотизма прекорачити — али сада суспензија дуго не траје, те новине уобште велику слободу уживају, и у том се баш големи корак напредка у Русији види. Још никада досада у руским новинама тако писано није као у ово последње време. Никад од кад је Русије није се тако жестоко на Аустрију нападало, никад тако ватрено за ослобођење хришћана у Турској писало. Али што је најважније при том да су то полузваничне новине писале, и да су исте као органи владе начело народности усвојиле. Хришћанима у Турској рекосе ти владини органи: јесте ли у нужди, рачунајте да ће вам Русија помоћи; она не жели освојења чинити, јер доста има земаља, већ хоће да вас ослобођења види и ову свету задаћу хоће испунити. Аустрији пак рекосе: „Мало-Руси то је наша крв, то је наш народ и по начелу народности хоће руски народ себи придружити Галицију и све Мало-Русе чак до Угарске.“ Ово истина није по досадашњем обичају руске дипломатије врло фино, али је с тим разговетије. То је уједно била простим начином песница онима, који би се хтели упустити да опет пољско питање на тапет донесу. И баш око тог пољског питања као да се врте алијанције које ће се ради источног питања учинити.

Готово је известно, да је Аустрија увучена у алијанцију француску. Наименовање Пољака Голуховског за намесника Галиције, јасан је симбол к тому. Француска пак хоће Аустрију за своје цели да употреби, те се нада, ако против Русије успе, те Пољску вас-

крсне, да ће Аустрију приволети на уступку Галиције за нову краљевину пољску, ако истој Аустрија при решењу источног питања прибави ербске земље у Турској. Неизвесно је, хоће ли тој алијанцији Инглеска приступити, ил ће остати неутрална докле, док се у источно питање неувуче и Египат, а још је неизвесно, камо ће Италија. Напротив је сва прилика да ће Пруска уз Русију пристати, јер се нада, да ће јој ова при уједињењу Немачке на руци бати, коме је уједињењу Француска противна, те у том обзиру подпомаже Аустрију; те тако се стицају интереси руски и пруски против Француске и Аустрије и у Немачкој и на истоку и у самом пољском питању.

Ове велике алијанције, ако сви знаци неварују, хоће се можда до пролећа склопити и онда велики догађаји предстоје, чему још сада као знак може служити, што млога руска војска на галичку границу иде, и што ће се новачење у великом размену у Русији 1. јануара 1867. започети. До пролећа тако неће се решити сукоб садашњи међу председником Џонсоном — конгресом американским, те ако узмете Америка умешати се у европске ствари, и у алијанцију са Русијом ступити, онда Русија слободно читавој Европи рукавицу бацити може.

Ово су изгледи по данашњој ситуацији. Ако се те алијанције у том правцу склопе, то се је надати да ће источна Европа једном слободна постати. Русија у том најглавнију улогу има, и на њу су очи свију угњетених народних на европском истоку управљене. Ако узна своју улогу играти, ако не буде себачна, ако усхте створити источну конференцију, којој би се у интересу развитака, неутралност имала зајамчати те ситни покаже, да од њене стране Европи никаква опасност не прети — онда је своје противнике обезоружала. Ако ту политику узтера Русија, онда ће можда сличну изреку Наполеона о Италији, у обзиру или тока упоравити: да источна Европа од к. гора до црног мора и грчког архепилага слободна бити мора. П—Д.

ПРОГРАМ ВЛАДИ И СИТУАЦИЈА.

Још неколико дана, па ће на све стране у радионицама политичног живота одпочети радња политична. Пре него што се у поједина питања упустимо, која ће предмет овога рада бити, да видимо, каква је физиономија унутрашње ситуације, па ћемо по том и изглед, и успех преудити моћи.

Физиономија је монархије и њене унутрашње ситуације: поцепаност и растројство у мислима и тежњама међу народима и партијама, и то већа, него што је пре краљева била. Мислило се, да ће ова велика катастрофа, која је Аустрију из Немачке изтиснула имати ту последицу, да ће Аустрија тражити и наћи у себи точку консолидовања и преображења, али је на-против изишло. Из Немачке изтиснута Аустрија унела је из Немачке, и тако рећи за душу владе поставила министра, који је при заплетима немачким један од главнијих фактора био — Бајста. Ми смо пре него што је програм оваке поновљене владе изишао, навели, да нова оромена показује, да Аустрија и опет тежиште своје у спољашњој политици тражи, да у њој тражи Архимедову точку, с које ће унутрашња питања покренути, и мач, којим ће иста питања пресећи — у Бајсту мисли, да је и самог Архимеда наша. Међу тим је програм поновљене владе изишао у виду дипломатске окружнице Бајстове, и манифестације Мајлат Белкредидјеве у бечком званичном листу.

Бајста окружница вели, да он прошлост заборавља, и да је као Аустријанац постао нов човек, који је ће водити политику помирљивости с поља. Ту би политику могли и досадашњи Аустријанци водити, а Бајст као повереник Наполеонов цезначи ништа друго, него копчу између Аустрије и Француске, у интересу, да Аустрија опет неки положај у Немачкој добије, и да Пруска с ове стране стесњена буде — другим речима реванж Аустрије за физички убитак на Краљ. граду, и морални губитак Француске после Краљ. града. Да ће спољашња политика претежна бити, то показује и програм унутрашње политике. У њему нема никаквог услова за успешно решење унутрашњи питања. Главни је услов тога решења, да се између три главна начела која унутрашњи живот народа у Аустрији покрећу, два у суглас доведу, и изравнају, а то је дуализм и федерализм, или ти начело праве уставности — али на место тога од ови ниједан нема изгледа на успех, него и после Баха и Шмерлинга опет централизам и германизам у трећем издању, у шареним корицама неке аутономије, зато Немци ликују, не сви, али већи део.

Да нам ово јасно буде, да напоменемо само главне мисли програма: Први је задатак владе, да се реши уставна размирица: стаза тој цели јесте погодба са „заступништвима“ земаља угарске круне, апутови су: поштовање законитог права с једне, а признање конкретни, постојећи членици и одношаја с друге стране, јер је само овим признањем могућ обстанак монархије. Вели се, да је у „свиима деловима монархије признато, да има обшти интереса царевине, и да се ови заједнички расправљати и управљати имају.“ Предлог од пододбора уг. сабора израђен подаје и увиже-

ња достојну и „додирну точку“, „сходну основу за свестрано пожељно споразумљене.“ Ко хоће политичку слободу у Аустрији“ не сме презирати „аутономију“ право земаља уг. круне; пуг је томе: споразумљење и погодба. Што се тиче преколитивски земаља, има се и уважити жеља и потреба веће аутономије поједини земаља, али не сме се напустити „важно и драгоцено“ начело октобарске дипломе, по којој се они предмети који су „много година истиа земаља обшти били, имају уставно заједнички расправљати.

Две су дакле главне мисли: Аутономија земаља уг. круне ограничена потребом обстанка царевине, или централизационом икеи обшти дела, и ужи рајхсрат за преколитавске земље, а то ће обоје рећи: централистични дуализам.

Аутономни Немци — а и један део централиста немогу да прекрију своју радост.

Чеси, и други славени не сакривају своје велико огорчење — неузумајући по „Газети Народовој“ судећи на саме Пољаке, према су ови још у некој резерви и нади због повратка целе Пољске аустријско француском алијансијом под аустр. закриљем.

А Мађари? Конзервативци су задовољни, од либералне странке пак ни једна ни друга. Како се поред признања „аутономије“ права уг. круне ставе новије членици, и ове се не само успоред, него и над „правом“ Угарске краљевине међу — ту су споразумљење, и погодба празне речи. Известно је, да на основу овог програма поравнања нема. Белкредид се одриче Шмерлингове „фервикунгс-теорије“ — али само привидно; јер у пракси престаће та теорија, ако уг. сабор пристане на оно, што Аустрија хоће, а ако не пристане? Онда остаје и „систирунгс-практика“, која и онако с обе стране Литаве, и то с ове стране од 18. год. постоји. А није ли „фервикунгс-теорија“ и „систирунгс-практика“ једно и исто?

Србско-хрватском народу задржано је право особите погодбе с Аустријом — али тако право, које изгледа као пож с обе стране оштар, да се посече, с које стране хоће. По програму нема сумње, да би троједна краљевина не само за „обште“, него и кеке „уже“ ствари имала бирати међу Бечом и Пештом — а може ли она ићи у „ужи рајхсрат“, кад и Чеси неће у њега доћи? Кад немогу никако у Беч, није ли јој паритетна, равноправна погодба са уг. сабором фактично отешчана? Ми смо уверени, да ће овај програм владе остати — на папиру. Из разни узрока јесте и биће противу њега коалиција свију немачки народа. Бајстова политика донеће нам унутрашњи, политички Краљевинац —

Што се сами народа тиче, и ту има поцепаности. До сад су бар преколитавски Славени сложио се држали „исторично-федералистичне“ политике. Сад се појављују и друге тежње. Пољаци би били готови, тражити с Немцима и Мађарима, кад би ови на то пристали, да Пољаци буду „трећи у савезу“ — дакле на веки тринтет, па да Аустрија буде „троједна царевина.“ Славени почињу пригрљивати идеју „народног федерализма“, јер би само тим могли до политичног уједињења свога племена у Аустрији доћи. Услед тога Чеси су дошли до тога, да су „Народни Листови“ у бр. 302. озбиљно питање ставили: „да ли имају Чеси напустити исторично-федеративни“ програм? И према признају, да су 1848. год. „народно-федеративни програм“ имали, и да је и Палацки најпре овај, па онда исторично-федеративан“ — ипак долазе до тога, да при овом остати имају. А зашто? То је наравно — јер би иначе ческу краљевину крњили, кад би по „народно-федеративном“ начелу морали немачки део Ческе куда било одпустити. Још је лепше, што Чеси услед „Световог“ савета, да Хрвати пригрле народно-федеративну политику, по којој би се и србско војводство и Словенија могли троједној краљевини придружити, озбиљно Хрватима напомињу, да и њив интерес то са собом доноси, и да ће Хрвати на том путу имати на слона и помоћи у Чесима и Пољацима у својој јужно-источној политици. Шта ће на то рећи они Срби у Угарској, којима је оно једино добро, што Чеси за добро нађу, који се ческог федерализма придржавају, никад не одговарајући на наше питање: какву би корист Срби од тога имали, и на наше тврђење, да би та политика за нашу прекоставску браћу штетна била.

Мађари су такође поцепани — и то озбиљно поцепани. Ми смо у своје време саобитили у преводу предлоге већине и мањине пододбора уг. сабора о заједничким пословима, и одложили смо расправу о томе на време, кад те ствари на сабору на ред дођу; по сад сад толико напомињемо, да обадва стоје на основу законодавне самосталности Угарске према Аустрији, али се разликују у двоје: прво што већина пренаша неке обште ствари на делегацију, па ако се ова са прел. делегацијом не сложи, да круна пресуђује, а мањина неупушта те ствари од сабора, и круни право решења даје у случају, да се обадва сабора у обштим стварима не сложе; друго, код већине је круг обшти дела шири. У обадва је предлога у случају сукоба земаља с ове и с оне стране Литаве вршак абсолютистични. Против овога изилази сад једна странка левице на среду, и иде на то, да нема никакве друге свезе међу Аустријом и Угарском, него личне у јединству монарха,

a за Угарску да вреди само, што сабор и краљ сврше, и да у свему независно уг. министарство буде; овај обртај мисли и тежње произвеле су последице Краљев-градца управо код целе левице, и левица ће даље ићи, него њена четир заступника у пододбору, као што смо већ јавили. „Пешта Напо“ изјавио је, да се Деак и његова страна повлаче назад; јер им влада на сусрет не иде, зато странка левице ма отима. Ми смо то означили као маневар Деакове странке, или као до-слуку са левицом.

Ово последње није — сисија је озбиљна међу двама либералним странкама — али маневар јесте, јер Деакова странка немисли арени политичну озбиљна напустити, и скрштеним рукама гледати, шта ће влада и левица учинити. Они ће свој предлог позитивно бра-нити. Сад је само још питање, хоће ли се обете странке у томе сложити, да ли да у сабору расправљају пред-логе одбора пре постављања министарства, или да преда-логе на сабор не износе пре министарства. За сад Деа-кова странка мисли последње, јер држи, да је мера и граница попустљивости и поверљивости према влади изцрпљена, преко које линије напуштање земаљски права и интереса лежи, јзато без министарства неће даље; а левица хоће да дебатује, јер ова држи, да треба да земља и Европа знаду, на чему је ствар, и нада се, да ће већину на својој страни имати. Тиса Калман дао је у „Хону“ изјасњење, у ком он разлику између Деакове странке и левице као начелну озна-чава, јер су начела прве опасна за државну самостал-ност Угарске.

Имамо још једну појаву да обележимо. У градач-ком „Телеграфу“ изишао је један допис, као што се каже, из пера једног хрв. посланика, у ком се влади пребацује, што данашње стање ствари у троједној кра-љевини трпи, и саветује јој, да све промени, од бана па до доле; да друге вел. жупане постави, рестаура-ције што у краљ. варошима преко кр. повереника пред-узму, па ће тако доћи до сабора, који ће до у није с Угарском доћи. Какву унију тај дописник мисли, мо-же се разумети, не свезу у интересу обостране устав-ности на основу политичне и народне самосталности троједне краљевине, но тесну и праву унију. Овај су допис као знаменит допели и мађ. листови. Дакле би Мађарима било право, ако би и то неуставна влада учинила што, што би противу и права, и интереса, и осећања србско-хрватског народа у троједној краљ-евини учинила, само да до своје цели дођу. А како би било, кад би ко саветовао аустријској влади па би ова послушала ово: Ви ћете заман од уг. сабора очеки-вати, да вам попусти, док год је мађ. већина у њему, него дајте поставити канцелара Славена, који ће свуда Славене и Рожане вел. жупанима направити, званца поставити, и сав улив власти употребити, да нема-ђарску већину на сабору створи, па транзигујте са овом већином за цену осигурања народности њове. И ово би био онако исто уставно састављен сабор, као и данашњи, јер не стоји нигде, да Мађари морају кан-целари или и сами министри бити, но само да су си-нови Угарске. Шта би на то Мађари рекли?

Као што се гласа, и намера је, изменити све вел. жупане у троједној краљевини, и то у унионистичном духу — ако овај дух буде сувише унионистичан, онда би се и сам покушај свезе са Угарском само учинити могао.

Овака је данас унутрашња ситуација — оваки су изгледи; видићемо, у колике ће ји догађаји потврдити.

ДОПИСИ.

Загреб 27. октобра. Читајући последњи број „Заставе“ од 20. о. г. стужило ми се видећи, да нас стари и прастари грјех „неслога“ никако још неостав-ља, но баш у најодличнијим часовима свако наше крет-ање и подухеће неуморно прати и руши.

Како ми Срби у овој, по простору*) великој це-саревини стојимо, било је већ доста писано и описи-вано, нити ми се хоће то, за сваког и не Србина или бар онога, с ким посла имамо, доста тугаљиво питање и овде дубље разлагати, доста да се данас нашем на-родном положају у истини завидити немо-же, и да је уз обзирну отважност потребна уједно и и сва мудрост и сугласије, паче једнодушност у радњи и подухећу свију они србски синови, који су по народу своје на то позвани, да га у данашњем по-народности у обште толико важном времену, на своје мјесту заступају и бране; ако желимо, да наша народна ствар, пак било то само је да и корак напред учини.

Сабори су нам ево пред врати који ће, а нарочито угарски, Аустрији и њеној влади по изгледу љакало одлучан и на прама досадашњем, нови правац дати; јер се већ са свију страна виче а и горе осећа, да овако даље остати неможе.

Питање народности је по Аустрију као и по У-

гарску питање животно, које дакле угарски сабор, ако своју велику задаћу поље добро схватио буде, свој озбиљношћу као гореће на дневни ред ста-вити мора, тим више, што се је таково силом духа времена и мјестне воље народа у већ започетом ново-образовању европејских држава, као најглавнији фактор, на дневни ред само поставило.

У овако важном времену по нас Србе, видимо ми два заступника србска г. др. Св. Милетића и г. Ђ. Стратимировића у неслоги, и то у радњи на пољу народном.

Ово је заиста жалостан појав, особито ако узмемо, да се је из те неслоге породило и лично опадање и сумњичење једног Србина као што је др. Милетић, о којег чистом родољубију до данас заиста ни један Србин са разлогом посумњати неможе.

Нисам се латио пера да станем на браник за то-га, по моме дубоком уверењу и осведочењу заиста врлог Србина и иначе побратима мога, паче држим, да, као што га наш народ и наша „мислећа публика“ из његове досадање радње познаје, није му се ни самом против безумног нападаја „Политике“ и „Дукунџа“ бранити требало, но хоћу да и ја као „народни за-ступник“ на сабору тр. краљевине, који сам дакле у „конференцији србски посланика у Н. Саду“ учество-вати могао, радњу те конференције и повод горње не-слоге мало промотрим и о успјеху тога одговора коју прозорим.

Негледећ на начин и извор сазова те конфе-ренције, јер ми није стало до форме но до саме ствари, признати морам да би у истом и сам радо учествовао био, да ме нису покрај толике удаљености од мјеста конференције и друге важне обитељске околности у томе пречило; премад пи сменом га позива, као други на то добио нисам.

Свако тако договарање а нарочито наших народ-них заступника из више заступства, могло би нами Србима у данашњем времену само од користи бити, у колико би се наравно договарати и сложити хтјели у томе: „како да нашу ствар онде, гди смо по народу и закону на то позвани, бранимо и заступимо;“ дакле „међусобно споразумљење у радњи и подухећу у на-шој народној ствари на даном уставном пољу.“

Ово би, по моме мишењу, једино практична а ује-дно и патриотична сврха тога наравно сасвим „при-ватнога“ договора бити могла.

Свако кретање конференције извад тога круга, губи вид народњи а тако незаконити, јер јој оскудева за то мандат народа и јер се народни заступник „као та-кови“ само у дотичном заступству ваљано кретати може. Обратимо ово на изход договора упитне конфе-ренције петорице србско-народних посланика, да видимо шта би закључено? — Колико сам се сада из-чланка г. др. Милетића изјестити могао; имала би се ради препоруке и унапређења србске ствари, одаслати депутација у Беч Њег. Величанству и то под предво-дитељством Њег. Светости г. патријарха.

Сваком просто стоји судити о томе како хоће, но ја морам искрено исповедати, да ми се овај корак ви-ди сасвим неупутан, неимајући никакве прак-тичне сврхе.

Пре свега пита се, кога ова депутација правно заступа, у чи је име имала би она Њег. Величанству предстати? Дали у име србског народа? То не, јер је народ на то овластено није.

То би била, сад било на корист или штету, но свакако узурпација или злоупотребење народног и-мена. Да ли у име које србско обштине? и то не; јер невидим, бар не знам, да би у тој депутацији која обштине „као таква“ заступана бити имала; или ваљ-да се држи у тој бар онај део народа србског засту-пан, који је дотичне посланике по своји срезови иза-брао? то јест само с том малом разликом да иста го-спода своје бираче не у тој бечкој депутацији но на своје мјесту т. ј. у сабору; за који су изабрани, правоваљано заступају и заступати могу.

Ова дакле депутација нема по моме мишењу „као депутација“ никаквога много мање јавног карактера и правног значаја и зато по моме уверењу, неби се мо-гла горе „као депутација“ ни примити, као што по свој прилици и неће, него би г. г. депутације и то сва-ки за се Њ. Величанству лично предстати могли, како се је то већ више пута догађало.

Ја дакле држим, да од тога посла неможе бити ништа и зато да неби пити совјетно било, нашег вр-ховног архиепископа само бадава могућем компромито-вању излагати, да још код куће негативни одговор добије.

Но све да би се тој депутацији из, можда мени непознатих околности какви вид ипак подјелити могао и ова од Њ. Величанства примљена била, какав је од-говор чекати може данас, гдје се на све стране сабо-ровати почиње, и где је Аустрији до законитим путем удешеног споразумљења више него икада стало? Мож-да неколико лепи и утјешителни речи? Та тога паче и сјајнијих обећања било је и имамо их регистрира-ни доста, па која хасна, када нам ствар тим путем даље неиде.

Овакав поступак могао би нам нашу праведну ствар на предстојећим саборима само још већма отеш-

чати, да смо мим о онот главног фактора, с којим нам уставно рачунати ваља и другим путем ударали.

Није дакле чудо, да је г. др. Милетић у томе поступку већине конференције угледао и бар назирао правац, ког нам се у име и част онога, кога заступамо, свакако чувати ваља.

Истина рекао би да г. др. Милетић у начелу ни-је против ниљања депутације но само да такови Њег. Светост неби предводити имала. Ја пак велим да је ова цела ствар при данашњим околностима времена и пре-рано и неспретно удешена и зато би је бар за сада требало оставити.

„Quid quid agis, prudenter agas et respice finem.“

Окањимо се дакле браћо тога безплоднога посла, који нам се већ унапред таквим указује и који би ма и само морално, шкодити могао; а нарочито окањимо се тога сумњичења и подкопања родољубног чувства у наши гдикоји родољуба, већ преонино сваки на своје мјесту својски као и на прошастом сабору, пак ако баш за сада ојађеном народу нашем и неизвојујемо оно што би желели, ипак није далеко време, кад ће дух народности, ова идеја новијега времена, која — како се види — новом строју држава у Европи основ полага, на скоро и код нас у Аустрији и Угарској своју побједу славити.

Јован Живковић.

— Дубица, 10. окт. Још љетос пукао је био глас овамо код нас, да ће наш високопреосвештени г. епископ Лукијан Николајевић доћи ове јесени овамо у наше банске предјеле и држати своју каничну облазу. Тај је глас нама за вољу био, па чекасмо жељно да се и обистини; јер држимо да је то још најбољи начин уз даљну јавност да народ позна свога владика, а вла-дика нас и наше црквене и школске потребе; па да се враче наше големе потребе духовне и стварне. Али наше очекивање за овај пут необистини се. Долазио је г. епископ на брзу руку само до Констаннице, и оданде спречи на Сисак за доње Карловце, камо је хитно по-шао, кажу у пословима нашије црквено-народније питања.

Нама је баш стало било до тога, да се поразго-воримо са нашим црквеним поглавицом; јер имаме већ ово друга година од како смо остали без свога пароха. Још за интеркалара удовичина трпели смо да наша парохија стоји под „администратицом“; али посље кренусмо да добијемо свога стална пароха. У тој чи-стој намјери скупимо се па изаберемо себи за пароха г. П. П., и тај наш избор поднесемо у пристојној мол-беници нашој пречастној духовној власти, очекујући за цијело, да ће нам се одобрити мимо свију каноничкије права наше цркве; мимо жива фактума што смо ми овђе вјеру и цркву одржали, причували и сад још сами др-жимо је и чувамо са нашом крвавом дуком; велим мимо свега што обштини једној црквеној сва права гарантује погледасмо и на дух нашега црквено-народнога рас-правнога конгреса љаскога. Но ево морамо казати, да је та наша прошња остала неизпуњена, а ми незнамо: зашто? и због кога?

Осим тога познато је да је наш конгрес судио да наша правосл. србска парохија дубичка свакојако спада у средње, те је тако овђе само једнога свештеника назначио. Ми сад управ добисмо двојицу да их издр-жавамо! Ма наше ствари домаће неиду од лани на бо-ље већ све на горе: убија нас неродица; поскапа нам благо од познате помасти; удари нас љетошња војска, а од туда и опет неродица. Тако ни сами неможемо живити, а како да издржавамо два свјештеника, гђе и један мора да страда с нама заједно.

То су бриге наше ради који мислимо овђе раз-говорити се са нашим г. епископом и лијело га замолити да нам нашу праведну прошњу и наш избор одобри. Но кад не дочекасмо те прилике, па и незнамо кад ће доћи ред на нас, и кад ће се све конференције посвр-шивати у нашем Сиону: то смо принуђени овим путем изнети нашу ствар на видело, еда бар тако дозна на-ша власт за наше тегабе, те ће нам се смиловати.

Ми неразумемо државна закона, и да ли се смије умножавати свештенство на теготу државне службе; али да је нама тежко ово стање, то ће нам сватко пам-метан вјеровати. Па куд сво раба се немиру обштини, јер се наши свјештеници препиру: оће г. администра-тор да усели у парохијалну кућу, као што је право да тако буде, али неће г. капелан да исели, јер му је ту отац био парох, те се нада да ће ова „провизорија“ најпосле по њега окренути се на боље, е ће и паро-хија наша насљедни карактер одржати. — Управ ту-клопи свакоме немиру, па да идемо за оном цијели, ради које имадемо цркву и морално удружење!

Ако итко а оно ми Дубичани желимо и буде ис-тина како се овуда проноси глас, да ће наши црквени високодостојници поћи у Беч да настоје да се потврде закључци разправнога конгреса. Ма док то буде ли-јепо би било да се с нас скине „провизорија“, па да се нама даде наш свештеник како ми желимо и да нас поштеди наша духовна власт од оваковога стања у коме се православна црква и србска врлина никако не-цјени, него све већма слаби, а то ми богме негледамо миром душом.

*) Велим само „по простору“ великој; јер докле год Ау-стрија у своје образовању небуде напрама својим наро-дима у једнакој мјери праведна, док јој се тако ова уда-љена неоспаже, докле неможе да буде она ни јака ни велика.

РУСИЈА. По „Голосу“ Русија броји у ово време најмање 770,000 војника под оружјем. Осим те стојеће војске одлуштено је на одмор око 400,000. Сва та војска може се за 6 недеља у целину прикупити, „са том силом, вели „Голос“, ми можемо мирно гледати облаке, који се гомилају на западу.“ Даље пише тај лист, да ће Русија на пролеће имати 250.000 пидерки.

ИТАЛИЈА. Виктор Емануил ушао је 25. окт. (7. нов.) у Млетке; народ га је, као што отуд јављају, дочекао „са неописаним одушевљењем.“ Из Рима пишу, да је италијанска влада поставила на граници црквене државе до 60.000 војника, да би спречила активну странку, ако би ова покушала да освоји Рим, пошто француска војска из њега оде.

ФРАНЦУСКА. У Паризу су затворена 42 лица „због држања забрањених састанака и оснивања тајног друштва“; међу затворенима највише је ђака. Говори се и да се ушло у траг некој завери.

Новије.

„Винер Журнал“, који се сматра као владин орган, донео је један чланак р источно питању. По том чланку, од сједињене радње Француске, Инглеске и Аустрије има се надати одржању мира у Турској. Но искључује се оружаном мешању у догађаје у Турској, почем се оно не слаже са свезом вере, која источне Хришћане приближује западним силама, а од Аустрије би нарочито било неправдо и непотично, да непријатељским ступањем противу истих Хришћана вређа братско чувство њихових једноплеменика, који су „верни народи“ њени. Бечки лист напомиње, да србска влада иште у Цариграду бољи положај за Србију — „онакав какав је Румунској дат“ — „али, додаје он, надати се, да из тог исцања неће изићи никакав озбиљан немир.“ Међутим признаје се, да је за цариградску владу важније „бити у добром одношају према Србији, него одржати извесна права, и пр. право на посаду београдске тврђаве. Затим се каже, да је народ кнежевине Србије одвећ мален, те не може самостална политична живота имати, премда се додаје, и да је врло горд са својом прошлостју, својим историјским развико и својим мужанским својствима, те се не да прелити у друге расе, и неће да изгуби своје самосталне нарави и језик. Најпоследне опомиње се, да подпуно одцепљење од турске царевине неби значило и подпуно ослобођење народа, и вели се, да би најбоље решење источног питања било: да се одржи политична свеза са Цариградом, свеза која унутрашњу самосталност неби сужавала, а при том би и за спољашњу изгледа давала. „Ако би Хришћани у Турској у том смислу умерили њихова захтевања у Цариграду, ако би се цариградска влада са политичном мудрошћу одважила, да без борбе даде оно, што одржати не може: онда би се — по нахођењу „Вин. Ж.“ одклониле, или бар на дуже време одложиле опасности, које би иначе целу Европу потресле.“

По последњим вестима из саме Кандије, од 28 окт., Мустафа паша ударио је 24 окт. са 15,000 Тур. на 1000 Хришћана у Апокорони. После жестоке битке, у којој су Хришћани два пута били пробили редове турско-египатске војске, моралису исти повући се у Соакију, изгубивши 30 људи. У Соакију усредсређују се они у тврдом положају од Аскифе. — 26 окт. Хришћани, под предвођењем хаџи Мухаџа, потукли су турску војску у битки код Кисамоса. Бој је трајао два дана, и турска војска доводила је помоћ из Канеје. У округу од Ретима Грк Коронкос саставио је чету са којом је у једном боју надбио Турке. У округу од Хераклије Дели Хусејин ударио је са својом војском на место Јераки; али је од Хришћана узбијен и рањен. — 25 окт. 8000 турских војника ударилу на место Ксиду, па и ту су од 2000 Хришћана узбијени; у боју је погинуло првих 80 а рањено их је два пут толико. — 27 окт. 10.000 Турака напали су на Абдон, борба није била свршена, кад је пароброд одатле полазио.

Париски „Монитор“ од 30. окт. доноси вест из Цариграда од 28. и. м., да је Мустафа паша прогласио обшту амнестију у Кандији.

Из Беча телеграфују, да се у акту отварања уг. сабора признаје елаборат петнајсторице као згодан основ за споразумење, али се државни дуг, посредне порезе и укупна војска као обшти послови сматрају.

ТРГОВИНА И ОБРТНОСТ.

Ј. К. Пешта 1. Нов. Житна пијаца. Реакција, која је код нас силом хтела да овлада, није могла успети; претворила се у необичну вољу за куп, и одобрава веће цене. Ова недеља на бечкој берзи шелица је са 20—25 новчића боље плаћана, и на куповање зоби показале су шпекуланти више воље као и на куповање ражи и јечма поред велике воље за куп кад нас су ове цене одоздраване: Шениц банатска 86—87 ф. 5.85 до ф. 5.95, 88—89 ф. 6.25 до 6.30, са Тисе 88—89 ф. 6.35 до 6.40, једна каћа из Швајцарске плаћала је 15 нов. по вагалу премјеру да може марту месеца 88—89 ф. шелицу у јуру по ф. 7 примите; то стој ф. 7.15 нов. тричетврт шеница под пента ф. 5.75. Наполица ф. 4.70 до 4.75 бан. 78—80 ф. 4.25 до ф. 4.30. Јечам ф. 2.80 до ф. 2.90. Зоб ф. 1.85 до ф. 1.87 и по. Кукуруз држе на ф. 4 са том ценом још вије ништа продато — нов Кукуруз којег из околине у Штајербрук доноси, плаћају ф. 3.10 нок. Проја није се у цели срунула.

Дукат ф. 6 8/2

Сребро 126 75

Стање Дунава 2—3 над 0, опада.

доказивати, и који разуму латински, кажу: qui multum probat contrarium probat.

Свакојаки чуда у нас!

(Један Новосађанин, који је и сам подписао се, приповеда, да се ишло из куће у кућу, и људи послом забављени подписиваше само на реч, да се тиче народне ствари, и видећи, да је један или други од познати подписао. После се многи нађоше у чуду, видећи, да су не толико акт за народну ствар, колико адресу у славу једног човека подписали, што им није на уму било.)

Из Бечкереча нам пишу, да се и тамо на телеграфски позив уредника „Србобрана“ купе подписи на адресу Бечкеречком посланику, коју је неки Аца Бранкован саставио, и за коју се и неки чиновник, који је под изтрагом због своји званични дела, заузима. Овај је чиновник већ све боје променуо. Предводио је бандерију пред вел. жупана, помађареника, у време, кад су Срби са последњим незадовољни били, и увек узрока имају, незадовољни бити. Сад је вађа осетио исти чиновник други ветар, па по њему „хурдију“ окреће.

Пешта 31. окт. Имамо да јавимо глас, који ће омладину србску на све стране, и пријатеље њене обрадовати, а то је, да се „Преодница“, литерални скуп млади Србаља у Пешти, која се лане на двоје разделила била, сад опет ујединила, и сложила. У недељу по подне имали су сви млади Срби из Пеште и Будима скупштину, у којој су се сви сложили. Заборавља се све што је од времена одцепљења било, и донде постојавши статуту предани су одбору једном, да ји поправи, и онако спреми, како би се јавно одобрене друштва постићи могло. Председник за овај акт био је г. др. Љуб. Ненадовић, који је баш тај дан за доктора медицине промовисан. У вече је био банкет у славу измирења. Омладина је позвала на банкет г. Ференцију, профеоора, доктора Светозара Милетића, г. Влад. Јовановића, г. Јов. Јовановића песника, и Тек. надзорника. Здравница је пало ваљани и одушевљени. Г. Влад. Јовановић извикан је унапред за будућег председника Преоднице. Др. Ненадовић изразио је у име омладине уздање ове у посланика Бечејског у овом одсудном времену за народност србску, и омладина обећава да ће радњу посланика србски свом моралном снагом својом подпомоћи.

Показало се, да су они србски посланици право имали, која на конференцију у Н. Сад нису дошли, јер ако баш нису ни овако на миру остали, али су поштеђени они од њи, који се неби свему са позиватељем и Н. Садском котеријом саглашавали, од они грдња, које се на Бечејског посланика у оба Н. Садска листа просипљу. Или се ове грдње више гичу уредника једног листа, који другима конкуренцију прави, него посланика? Знамо, да смо уредницима оба Н. Садска листа и њиховој котерији на путу били, што нису у скупштинама Матице и нар. позоришта могли своје себичне цели постићи, управитељска и друга места међу се поделити — али баш зато, што је извор њивови напада себичност, а не обшта ствар, и што су место да су се у разложну критику политике и правца нашег листа упустили, упали у личне грдње, рекли смо да им листове не читамо, а као себичне да ји презиремо. Но сад су видећи да са обштим грдњама неуспевају, узели другу тактику, и прелазе на поље сумничења. Пријатељи нам показаше 87 бр. „Напредка“ у ком сасвим на скровитом месту под „Угарском“ ово стоји: „Пештански листови са удовољством саопштавају онај познати додатак г. Милетића уз свој частни подпис под закључењем конференције посланика Срба у Н. Саду. Љубезни „Лојд“ и то зна, да г. Милетић неће остати дужан с одговором дописнику прашке „Политике“. „Можда ће овакови безазлени симтоми још показати пута искону фамознога додатка др. Милетића.“

Да се противници народности наше радују, кад виде раздор међу нама, то је наравна ствар, и да би волели, да се па — још личнаполемика у нас распали, то се лако разумети може, али само себична пакост може из те противничке жеље какву сумњу извести. Међутим кад наши противници на то поље прелазе, то смо готов на том пољу са целим генералним штабом њивовим борбу примити. — Уредник „Напредка“, кога су као „Дневничара“ преимућно „Мађароном“ звали, не треба да чека на „безазлене симтото“, он је био у стању, и сва дела наша познати. Само једно: Да нам опет шеф ваш г. Ђ. С — њ непробаци, као оно у „Политики“ и „Цукунату“, пелојалност, недискрецију, и како ли се све те дипломатске фразе зову, запитајте: је ли тестир, да већ сад на то поље изиђемо — ми смо готови у свако доба, што пре то боље, и онако ће једанпут ради саме народне ствари можда морати се. И онда не можда, него за цело изићи ће „искон“ неки и неки противнички предузетака. Народ има право, познати своје људе, који се о јавним стварима његовима баве, особито са стране побуђења, из који раде, — и карактера, па ко нема или незаслужује вере и поверења, доле с њим! ма ко он био, ма му глас до неба био.

Из Цириха (у Швајцарској) пишу нам 24. о. м., да се тамо у ово време налази на наукама више од 60 младих Славена, а најме: Руса, Пољака, Чеха, Срба и Словена, и да су се сви ти славенски младићи сагласили да се сједине у друштво под именом „Славенски Скуп“. На првом састанку, који је држан у цели тог сједињења; г. Паја Миљков, млади Србин из Војводине, разложио је на србском језику потребу и корист књижевне узајности између разних племена славенских. Србска реч нађе топла одзива у славенској дружини, и г. П. Миљков буде обштегласно изабран за председника уједињене омладине славенске. У исто време закључено је, да на састанцима те омладине сваки члан говори својим матерњим језиком, и ако би се догодило да се што од свију разумети не може, онда да се то преведе на језик који у месту влада (у Цириху је немачки језик владајући). Цељ дружине била би пре свега узајно познавање сједињених представника разних славенских племена. У тој цели држали би се редовни састанци, на којима би се проучавали писмени саставци и књижевни производи славенске браће. Одређен је одбор, који ће спремити предлог за ближе опредељење заједничког задатка сједињених Славена у Цириху; у том одбору налазе се по двојица од сваког заступљеног племена славенског. Ако није среће, да се славенска узајност у собственим славенским земљама може слободно развити, нека би се бар на слободној швајцарској земљи одгајила прва клица славенског братства, — нека би се ту угасио онај пламен крвног непријатељства који гари образ Русу и Пољаку!

В. — У В. Бечкеречку 29. окт. За погорелце у Лединце скупио сам своту од 85 ф. 40 н. а. в., коју сам г. А. Радовановићу у Карловцима с молбом послао, да са новцем нужно расположење учини, и о своме кораку српско општинство у „Застави“ извести. Приложници су ови: Поповић Пеци 5 ф., Ант. Стојишић 1 ф., Ђ. Димитријевић С ф., Јован Клео 1 ф., П. Вуков 3 ф., Стеван Савић 3 ф., Ђорђе Стојковић 5 ф., Јова Свиларов 1 ф., Жива Смедеревац 1 ф., Никола Буковала 1 ф., Макса Евгеновић 1 ф., Сава Јовановић 1 ф., К. Јанковић 1 ф., К. Јанковић 5 ф., Г. Севкеринац 1 ф., Ђока Хаџић 1 ф., Ђорђе Јанковић 1 ф., Пера Ристић 2 ф. Ника Купусаровић 1 ф., Јанко Пира 5 ф., Њира Секулић 1 ф., Исанија Поповић 1 ф., Аца Протић 1 ф., Пера Јовановић 1 ф., Ђорђе Кузмановић 1 ф., Иг. Јовановић 1 ф., Данило Никифоровић 50 н., И. Вујић 50 н., Рибаровић 1 ф., Стеван Георгијевић 1 ф., Др. Петровић 1 ф. непознат 30 н., В. Старчевић 50 н., С. Стаић 2 ф., П. Велисављевић 1 ф., Д. Поповић 20 н., Васа Чучан 1 ф. Станишић 1 ф., А. Николић 40 н., Ш. Шимић 5 ф., црквена општина 20 ф. — Жалост, да се из овако велике српске општине у прилично обилатој години више скупити није могло, може бити да ће још по неки прилог утећи.

У Новом Саду, 24. окт. Да вам кажем један фактум, који можда још није имао примера у Србству. Добро га је казати, да не би та зараза покварене цивилизације у нас корена ухватила и у моду прешла. О новосадском професору разговор је, како патронат новосадске гимназије изабрао професоре, то не знам. Толико знам, да су му неки чланови помрли, те се требао најпре попунити, па онда бирати професоре. Знам и то, да је овдашња србска општина позивана, да са обштинском консистории своје чланове, који могу бирати патроне, па им је она и саобштила, али од бирања патрона не би ни гласа ни трага. Али он је својом великоможносту и ту сметњу обишао и изабрао два професора, код многи други конкурената, који су свршили школе и положили испите, и почели ригорозе полагати. Али што му драго, ствар је свршена и код крњастог патроната. Али је гори јад што ћу га сада казати. Један од та два професора довео је ових дана своју милосницу — мислим да је Швабница из Беча, с којом је већ и небрачне деце имао — и с њом наочи патроната живи невенчан, у једном стану, у једном газдовању. Нека ми каже сл. патронат, какав је то пример за ђаке истога професора? Да ли ће тај професор моћи својим ђацима толковати десет заповеди божији, а парочито седму заповед, и да ли ће се ђаци моћи угледати на свога професора и веровати му шта говори? Да ли тај професор може својима колегама слободно у очи погледати, и како и они могу говорити својим ђацима о моралу, кад га њив друг тако гази на срамоту Србства. Па тај је професор још и нотар у консистории овдашњој, онде где се о прељубочинству као о преступу закона говори, који и сам брак решава. Ито све бива са благословом патроната и архијерејске консистории. Ала смо загазили у блато цивилизације, па се чудимо зашто наш народ пропада. Заиста нова тема о пропадању нашег народа. —

Још један фактум. Чакра иде по сокацима новосадским па купи подписе за адресу бечкеречком посланику, коју тако „Србобран“ диже у небеса. Новосађани машући главом чуде се, одкуд те сумње о честности посланика бечкеречког, да се мора та честитост